

ARQUITECTURA

Restaurant Run Run Run, a Madrid, o la recreació inanimada d'un jardí.

Notes per a uns premis

Xavier Monteys

Sento distància i desafecció pels premis FAD, però això no impedeix que els consideri cita anual de repercussió innegable. Les circumstàncies espacials de l'edició d'enguany fan difícil opinar de les obres perquè no es poden veure, així que cal fer-ho per altres mitjans. Hi ha almenys tres coses que mereixen un comentari. Una és la naturalesa de l'arquitectura actual que es desprèn de les obres finalistes: és l'arquitectura actual que rep el suport del FAD, un destil·lat fet pel jurat. Tal vegada determinen un moment de l'arquitectura contemporània al nostre país, posada de relleu a través dels projectes vinculats amb l'ús residencial als ulls del jurat. En aquest camp, que afecta tant l'arquitectura com l'interiorisme, és on es veu més bé quina és l'opinió del FAD.

Aquest component residencial també contamina algunes propostes que no amaguen certa domesticitat, com ara l'ús de les cobertes a dues aigües de casa en diferents projectes, ja siguin biblioteques o camps de futbol. L'arquitectura de les obres finalistes residencials comparteix el gust per una cada cop més decidida economia de mitjans, que duu a una arquitectura sense quasi elaboració, deixant que els ingredients es manifestin per si sols. Una creixent devoció per allò cru, sense gairebé cuina, que comparteixen obres amb pressupostos molt diferents, i de promocions tant privades com públiques. Totes encaixen en el discurs polític actual i deixen veure la composició políticament correcta dels jurats.

Un altre aspecte són les actes dels jurats. Potser algú, un dia, tindrà curiositat per mirar, no solament les obres premiades, sinó quins van ser els arguments dels jurats, és a dir, la filosofia dels premis, i acabarà preguntant-se com es triaven els jurats i quina idea perseguia la institució. Ben mirat, el que diu el jurat a l'acta és el que pensa la institució sobre els valors de l'arquitectura que premia. S'ha

de perseguir la claredat d'idees i evitar una certa càrrega intel·lectual en el text i dir coses com ara: "Estratègies urbanitzadores d'hibridació dels ecosistemes..." per referir-se a la intervenció en un parc urbà; o "És rellevant el domini de la materialitat i la composició de les pells, les textures i els acabats exteriors i interiors"; o "Presenta una bona distribució d'espais i un bon aprofitament del context climàtic i urbà". Es tracta de pensar que les actes les hauria de redactar Josep Pla. Podria ser una recomanació que la institució fes als jurats: intentar que les actes no transmetin aquest estil de tast de vins per a arquitectes redactades per experts en construcció. Si hi hagués una política de selecció dels jurats hauria de ser que escrivissin per a tothom, i no que la seva composició compleixi les quotes establertes.

La darrera cosa és l'enyorança d'allò senzillament bonic que els premis provoquen. Obres que han cercat alguna cosa més enllà de la seva materialitat, responsabilitat social, participació veïnal o correcció política. D'entre les obres (millors algunes de les seleccionades que no les finalistes), n'hi ha dues que expressen una idea no previsible. Una és una petita obra en una mitgera al

costat de l'església de la Mare de Déu del Tura, a Olot. Fent servir ingredients pobres, però elaborats per crear un record, és impossible no reconèixer Sant'Andrea de Mantua, de Leon Battista Alberti (l'acta no en diu res): demostració palpable que l'arquitectura serveix d'alguna cosa, ni més ni menys que per dirigir el destí de qualsevol construcció. L'altra és el restaurant Run Run Run, a Madrid, una recreació inanimada d'un jardí amb elements que s'anticipen a l'ocupació posterior a base de penjolls, paviments i revestiments que conviden a l'aparent desordre que impera als petits jardins. Les dues són senzillament boniques i, malgrat la seva aparença elemental, sofisticades.

En els finalistes del FAD s'hi veu, per l'economia de mitjans, una creixent devoció pel que és cru, sense cuina arquitectònica

marginalia

JORDI LLOVET

Metges, sants i malalts

La literatura universal hi ha moltes narracions protagonitzades per malalts, metges i taumaturgs, i avui n'assenyalarem només dues: *Sant Julià, l'hospitalari*, de Gustave Flaubert, i *El metge de poble*, de Kafka. A la primera hi surten un malalt i un sant, en comptes d'un metge —però, qui no li ha dit al metge que l'ha curat d'una cosa difícil: "Vostè és un sant, doctor"—; a la segona hi surten un metge i un malalt.

Flaubert va escriure *Sant Julià, l'hospitalari* com a segona de les narracions que conformen el llibre intítulat *Tres contes* (1877), que l'autor va escriure ben bé per distreure's quan ja estava fins al capdamunt dels "deus bonhommes" Bouvard i Pécuchet. Com que havia hagut d'estudiar, diuen, cosa de 1.500 llibres per adquirir els coneixements que desfilen, parodiats fins a l'extenuació, en aquella novel·la, a Flaubert no li va venir d'aquí estudiar la llegenda de sant Julià, que havia vist representada als vitralls de la catedral de Rouen. En parla la *Legenda aurea*, de Jacobus de Voragine, i també l'*Speculum historiae*, de Vicenz de Beauvais: Julià és un jove més do-

me l'escalfor del teu cos", "Abraça'm". I Julià ho fa. Havent-lo abraçat estretament, Julià s'adona que ha abraçat el cos llatzerat de Jesucrist. I Flaubert acaba amb aquestes paraules, que no són certes, com ell mateix precisa: "Vet aquí la història de sant Julià l'hospitalari tal com es troba, més o menys, en un vitrall d'església al meu país".

Un metge de poble és de l'any 1919, quan Kafka ja estava diagnosticat de tuberculosi. Un malalt espera que hi vagi el metge, però es troba a deu milles de distància. Neva, fa fred i hi ha tempesta. El seu cavall és mort. Un veí apareix inesperadament (cosa kafkiana) i li enganxa dos cavalls seus per fer el viatge. (Mentrestant s'insinua prodigiosament la història de la violació d'una noia, Rosa, per part del veí.) Els pares del malalt estan feliços quan arriba el metge. I diu el text de Kafka, en llenguatge indirecte: "Així és la gent de la meua contrada. Sempre exigeixen l'impossible al metge. Han perdut l'antiga fe; el capellà es queda a casa, però el metge ha d'aconseguir-ho tot amb la seva mà quirúrgica". El malalt té una ferida al costat, gran com una mà, plena

Flaubert (esquerra) i Kafka, autors d'històries adients per als temps actuals.

lent que la tinya, especialista a caçar animals d'envergadura pel mer plaer de matar, a qui un dia un gran cérvol, ferit per ell de mort, li pronostica que un dia matarà els seus pares, a nobles, encara que sempre li han procurat una vida regalada —una variació del mite d'Èdip—, a causa d'una altra profecia: estranyament, Julià serà sant. El noi fugí de la casa horroritzat per la profecia del cérvol, i es dedica a una vida semblant a la del bon bandoler: mata i roba per ajudar la gent necessitada. Es casa un dia amb la filla d'un emperador (això, al conte de Flaubert), que una nit

fica al seu llit, perquè Julià no els vegi, son pare i sa mare, que el buscaven i havien arribat en aquell lloc quan Julià no hi era. Aquest arriba, veu al tàlem un home i una dona, pensa que són la seva dona amb un altre home, i els mata tots dos. Així s'acompleix la segona profecia. Julià descobreix el que ha fet i fugí del palau per fer una vida miserable. Llavors, un bon dia, un leprós que vagarejava se li acostava i li diu "Tinc gana", "Tinc set", "Tinc fred". Finalment li demana el seu llit, a la cabana on Julià viu pobrament, i ell l'hi deixa. "Vine més a prop, que tinc fred", "Despulla't per donar-

de cucs i de porqueria. Un cor de criatures, també insòlit, canta: "Despulleu-lo, i curarà el malalt; i si no el cura, mateu-lo! És un metge solament". El despullen i el fiquen al llit, a tocar de la ferida del malalt. Aquest li diu: "Saps? Tinc poca confiança en tu. T'han llançat aquí, no hi has vingut per voluntat pròpia. En comptes d'ajudar-me, encara fas més estret el meu llit de mort. T'arrencaria els ulls". El sanitari respon: "Però és que soc metge. Què vols que faci?". Llavors el metge li diu al malalt que el mal que té no és tan greu com això. Diu el malalt: "Ho dius de debò, o és que m'enganyes aprofitant el deliri de la febre?". Llavors el metge recull

la roba, l'abric de pell i el maletí; però no es vesteix. Deslliga un dels cavalls i galopa despullat de retorn a casa, sense que la narració digui si hi arriba o no. "Enganyat, enganyat! Un cop que s'ha seguit la falsa crida de la campaneta nocturna... ja no hi ha res a fer". I aquí s'acaba, sempre en la línia kafkiana de no donar gaires satisfaccions als lectors de novel·les sentimentals.

Són dues narracions inversemblants. Però hi ha textos fantàstics que assoleixen categoria de veritat en determinades circumstàncies.